

Андрея Расучану

Вятърът,
духът,
дъхът

Превод от румънски
Лора Ненковска

* * *

След като П. замина, настъпи мълчанието. Мълча толкова дълго, че не ми се вярваше някога да проговориш. Мълчанието беше твоето царство, чуждата и далечна страна, в която най-накрая ти беше господарка. Мълчеше, спеше, хранеше се. По-късно разбрах, че мълчиш като форма на бунт, не само от болка, това беше наказание, наказваше всички ни – мен, задето се бях родил и че не аз съм този, който замина; широкия свят, че ти го отне; проклетата страна, която ти открадна и мъжа, тази земя на дръзките, на онези, които се осмеляват да мечтаят; Бог, задето посмя да ти причини всичко това. Спеше, за да забравиш, да спреш да живееш, да намалиш онзи интервал на непоносима бистрота на съзнанието възможно най-много, колкото се може по-малко време насаме със себе си, колкото се може по-малко време лице в лице с истината. Но истината прониква и в съня, мамо, в най-дълбоките ни сънища, онези от дъното на паметта ни, най-близките до Бога, там, където Неговата сянка се усеща най-силно. Спеше и сънуваше, а в съня си знаеше, че П. вече го няма, че сякаш е мъртъв за теб, че може да не го видиш никога повече, че вероятно вече няма да поиска да те види. Дори и твоите всепроникващи пипала, които бяха променяли толкова пъти времето и разстоянията между нас, не можеха да сторят нищо, сега ви делеше един континент, между вас се простираше и водата, твоята противничка, която ти бе отнела и мъжа. И ето ни, останали като звездите сираци от странните бинарни системи, където една звезда се върти около черната дупка, възникнала при изчезването на другата, а трета звезда се върти около двете, но всъщност първата и третата се въртят около празнотата на мястото, където някога е имало нещо. После започна яденето, приготвянето на ястия, които никога преди не беше готвила, всеки ден пълно меню, покриваше масата със съдове и димящи тенджери, все едно постоянно подготвяше помен. Хранехме се заедно, аз се опитвах да игнорирам миризмата на опушено и горчивия, пепеляв вкус на овъглените по дъното на тенджерата картофи, но ти не забелязваше, ядеше, сякаш това е последното, което ти е останало, като че това единствено ти осигуряваше гаранция за минимална вещественост, иначе би се превърнала в прах, пепел и вятър. Веднага започна да градиш онзи гроб от плът и да се погребваш в него, сякаш топлината и мекотата му бяха единствената възможна утеха. Колкото повече нарастваха пластове плът върху онова, което някога бе твоето красиво тяло с леко разлят ханш, но с изящно тънки глезени и прасци, стегнати в лъскави чорапи, които се бяха разхождали в толкова много мои сънища, точно като в сцени от стар филм, който някога бяхме гледали заедно, разказваше се за семейство, което живее в мазе и детето по цял ден гледа обувките на непознатите, докато види единствения чифт, който има значение в този свят – обувките на майка му. Ти се отдалечаваше все повече, затворена в последната от стайте на добре охраняваната непристъпна крепост на омразата ти, която сега за първи път бе добила плът. Затлъстялото тяло, съградено от омраза, в което не те намирах и в което се беше загубила, онова тяло, което бързо бях заобичал и бях започнал да милвам така, както то никога не бе милвало мен, да го мия, да го бърша и мажа, както то често бе правило с мен, и да го мразя, да ми се иска вече да го няма. И тогава се запитах кой се грижи за едно разлагащо се тяло, кой му връща достойнството. Това беше твоята последна форма на оттегляне, последното бягство, последният ти начин да се отдалечиш от мен. Сетната бариера, но този път непреодолима, защото беше физическа и в свят, в който сме преди всичко предмети, а вещественото тежи с неотменимостта си. Последно предупреждение, както би казала ти от адвокатската банка.

Но това се случи по-късно. Засега се задоволявах само да наблюдавам как въздухът около теб се променя, как предметите изведнъж стават по-малки, по-незначителни, почти нищожни и готови да бъдат заменени по всяко време. Властта беше твоя –

огромна, потискаща, винаги способна да ги смаже. В теб имаше нещо от движенията на големите морски животни, които се приплъзват към дълбините, предизвикват вихрушки от пясък и пресичат кораловите рифове с изящността на гъвкавите си, меки, хрущялни тела, имаше нещо и от студения полъх, който тези тела оставят след себе си, с плавния им полет и хипнотичното движение на крилата, които през друго хилядолетие, под друго слънце са прекосявали със същата елегантност въздуха, зареден с непознати звуци.

Изглеждаше като че П. отново е в огромната ти утроба, върху която ти понякога поставяше дланта си с несъзнателния жест на бременна жена. П. сведен до началната си същина от меки тъкани, вени и кръв. Мечтаех и аз да бъда отново там, но едновременно с него – две първични форми на живот – да се боря с него и да го побежда, да изляза на бял свят триумфиращ и сам, като библейски близък, втората показала се от утробата китка, без знака на червения конец¹, който да завърже съдбата му.

Мамо, твоята студенина сякаш лъхнала от неотваряна с хилядолетия етруска гробница – студенина още от преди заминаването на П. – влажните повеи с дъх на мухъл, които ме застигат, когато ме гледаш как се отдалечавам, за да ти донеса лекарствата, подносът с чашата вода, обядът, апартаментът ни, превърнал се в руини на древна цивилизация, където следите, оставени от *него*, макар и изтрити от повърхността на земята – грижливо, старателно и с обич – винаги си стоят между нас и кое да е място. Тук се нарежда и тази твоя студенина, още я сънувам, приела е друга плът и понякога нощем насън ме докосва с крилото си като ангел на смъртта.

По-късно осъзнах, че съм попил фоновата ти тревожност, която ти се опита да лекуваш само веднъж и която и двамата с П. бяхме наследили като представа за обич. Когато изпразних къщата, защото исках да я ремонтирам, намерих в стара тетрадка по математика неизпратено писмо до теб, в което ти споделях, че наведените ти над мен разтревожени очи, когато боледувах ме лекуваха по-бързо от всяко лекарство. Мисля, че едва се бях научил да пиша, заострените букви стърчаха много извън очертанията на квадратчетата, но истината, съдържаща се в тях, ме порази, точно така беше, спомних си ясните ти, просълзени очи на младо животно под постоянен прицел, следяха живака на термометъра като че беше висша присъда, върховна истина, от която зависи животът ни. Останах си с този страх завинаги – от температура, от разболяване – и никакъв рационален аргумент от всичко научено от Ана по-късно за начина, по който организъмът се бори с вирусите, не успя да ми донесе успокоение.

Понякога забравях и те обичах отново с отчаянието и страха от тогава, точно както човек забравя за хронична, но притъпена за кратко болка. Също като при бъбречните кризи, когато непоносимата агония изчезне, оттегли се подло на някое тайно местенце, което се надяваш да я е погълнало завинаги, но се оказва, че я е приютило за малко – мрачна бърлога, от която ще изпълзи победоносно още по-силна и непобедима. Самото лице на П. се отдалечаваше, чертите му се размиваха, той се превръщаше в представата за изчезнал по-малък брат, който вече не съществува извън рехавите и заострени букви на написаното във второто писмо, което ни изпрати. *Скъпа мамо, татко и М.* Нашето изумление (моето и твоето застина в пространството между нас, под тежкия покров на твоите мълчания, които биваха толкова различни, че не успявах да ги класифицирам и да ги разбера докрай). Изумлението, че и *той* е споменат, сякаш е все още жив, а П. знае нещо, което ние не знаем, като че той по традиция има достъп до истината, която на мен ми е отказана. Краткият миг на надеждата, частицата от секундата, в която погледите ни се срещнаха и една и съща все още неоформена мисъл мина покрай нас,

¹Препратка към близнаците, родени от Тамар в Битие 38:28-30. Б. пр.

призракът на мисъл, която никога не се материализира и която ни беше тежала през всички онези години, беше ни изтискала, беше извадила душите ни и ги беше оставила да се борят със самотата и пустошта, ами ако...

Когато остаряват, хората започват да събират неща. Вещите на другите, на онези, които вече са умрели – това вероятно е инстинктът да ги запазиш до себе си или начин да свикнеш със смъртта. Оглеждам се наоколо и виждам колко животи си събрала старателно – вещи на П., на Тамара или на Константин, снимки, мебели, играчки, дори дрехи на Дж., обувки, които вече никой не носи, стоят скрити в килера, деформирани от стъпалата на притежателя си, носещи неоспоримия им, окончателен отпечатък. Хората остаряват по различен начин, но най-често стават по-зли или пък напълно безразлични към живота на другите, обсебени от собственото си тяло или нужди, или пък обратното – отдават се на другите, докато изчезнат от собственото си битие. Ти избра да отсъстваш от живота на всички, включително и от своя, сякаш реши да изчезнеш, преди да го сториш наистина.